

**SATU
LAATIKAINEN
HYVÄSTI
ITÄ**

WSOY

Satu Laatikainen

HYVÄSTI ITÄ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

ENSIMMÄINEN PAINOS

© SATU LAATIKAINEN JA WSOY 2025

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

LÖNNROTINKATU 18 A, 00120 HELSINKI

ISBN 978-951-0-51227-2

PAINETTU EU:SSA

TUOTETURVALLISUUTEEN LIITTYVÄT TIEDUSTELUT:

TUOTEVASTUU@WSOY.FI

Rakkailleni

*Lapseni kysyi kerran, onko minulla ollut koskaan
niin täydellistä hetkeä, että pelottaa.*

En minä voinut sanoa, että pelkään koko ajan.

*Ja siitä huolimatta tapahtuu jatkuvasti sellaista,
mitä ei pitänyt tapahtua.*

SINÄ

»KUMPI SEN sanoo ääneen?»

»Sanoo minkä?» kysyn Joonakselta.

»Tiedät kyllä. Ei meillä ole vaihtoehtoja.»

»Nyt mä en pysty tähän. Nauti sinä vapaudesta, niinhän me sovittiin.»

»Onhan sullakin vapautesi. Niinhän me sovittiin.»

Juna syöksyy tunneliin, korvat humauttavat lukkoon ja aukoton hiljaisuus täyttää pään hetkeksi. En minä sittenkään tätä vapautta halunnut.

»Sä et tarvitse mua enää mihinkään», Joonas sanoo, kun puhelimen yhteys taas toimii.

»Mä tartten nyt vähän happea.»

»No, ei tässä ole mitään uutta, kidutaan sitten molemmat edelleen. Kerro äidillesi terveisiä.»

Lupaan kertoa, sen saan sanotuksi ääneen. Pyyteetön rakkaus, mitä minä oikein kuvittelin.

Juna vyöryy eteenpäin, kuin muisto, jolta ei löydä suojaa. En anna Joonaksen sanojen painaa nyt enempää kuin ne ovat jo pitkään tehneet. En ajattele lapsia, en kotia jonka kellarin lattia on revitty auki. Raivaan ajatuksistani tilan sinulle. Kaksisataa kilometriä tunnissa, läpi radanvarsikaupunkien ja kuolevien taajamien.

Raiskatut metsäaukeat ja kituliaat suot kertovat, että pian olen perillä. Minä olisin lähtenyt matkaan koska tahansa, sillä mitään muuta en ole viimeisten kuukausien aikana niin kipeästi halunnut kuin nähdä sinut, kuulla hyrisevän naurusi.

Sinua minä olisin tarvinnut.

»LAPSIKULTA. Sinä tulit.»

Silmissäsi loistaa vielä tuttu valo.

Halaan sinua.

»Niin minä tein.»

Tunnen miten sisälläsi hytkähtää.

»Tämmöiseksi tämä nyt meni.»

»Mitä se lääkäri sanoi?» Ripustan takin naulak-
koon ja kurkistan peremmälle uuteen pieneen kotiisi,
ensimmäiseen, jossa asut ihan yksin.

»No kun muistaisi. Tuijotin vaan, kun se koetti
saada jalkansa pysymään toisen päällä», kihität hiljaa.

»Paksu maha tökkäsi aina sen koiven siitä alas. Sem-
monen persjalkanen patukka.»

Syvältä kumpuava yskä riuhtaisee sinut otteeseensa.

»Täällä on hyvä henki», sanon kun hengityksesi
asettuu. »Jospa saisit hetken olla.»

»Paskanmarjat», tuhahdat. »Sen nyt tuntee nahois-
saan, kun veto alkaa hiipua.»

Lohikeitto höyryää liedellä, pöydällä on kaksi lau-
tasta. Amatsoninlilja kukkii joelle avautuvan ikkunan
laudalla. Joen tällä puolen tiet ovat tasaisia, ja ruoka-
kauppaan mennäksesi sinun tarvitsee vain ylittää katu.

Asuntoon on asettunut tuttu levollisuus. Ehkä se tulee valosta, joka tuntuu aina käyvän nurkkiisi samasta suunnasta. Tai ehkä se sittenkin on olemuksesi.

Päälläsi on keveä tunika ja polvista periksi antaneet trikoot, lyhyt piikkisuorana sinne tänne sojottava tukkasi kasvaa juuristaan tummaa ruskeaa, ja sen peitoksi laittamasi kuparinpunainen hiusväri on haalistunut kuin säiden syötäväksi jätetty peltitynnyri.

»On tämä surkeata», sanot.

Syömme hiljaisina. Sinusta ei pulppua arkista puhetta niin kuin tavallisesti. Saat alas vain muutaman kalapalan.

»Bakteerikoe ja ohutneulanäyte, niin se lääkäri taisi määrätä. Ämpärikaupallahan tuo verta jo laski. Kai se on syöpä», sanot verkalleen. »Ottivat kuvat. Ensi viikolla pitäisi mennä tuomiolle. Arkkupolttohautaus. Ja kankaisia liinoja ei kyllä kannata laittaa.»

»Syödään nyt kuitenkin ensin», sanon.

»Mitä ne lapset sanoi kun lähdit? Siellähän sinun pitäisi olla eikä täällä hyysäämässä minua, aikuista ihmistä.»

»Eivät ne mitään sanoneet.»

Suola takertuu poskiini.

Sillä lapset rukoilevat ettei äiti koskaan lähtisi, sopottavat sen hiljaa mielessään. Ei lapsilla ole muita jumalia kuin äidit tai isät.

HYRISET KEITTIÖSSÄ hiljaa niin kuin olet aina tehnyt. Astiat kilahtelevat toisiinsa. Ajattelet jotakin painavaa, ja kun sitten avaat suusi, puhut seuraavasta ruoasta, säästä.

Istut sohvanreunalle pienen puuhasi uuvuttamana.

Rollaan sinertäviin jalkoihisi ensin sukat, jotka peittävät kiristyneen ihon, ja valitsemme kolmesta kenkäparista sen, jossa on vielä tarpeeksi tilaa. Hivutan kengät jalkoihisi ja tunnen, miten ruumiisi jäykistyy kivusta. Painan päähäsi itse virkkaamasi myssyn, joka kehystää paljaita kasvojasi. Hiutunut anorakki roikkuu muodottomana päälläsi.

Julkisivu ennen kaikkea, olisit sanonut ennen, mutta nyt et puhu mitään. Kassiin lompakko ja kolme palautettavaa vichypulloa, hissi ensimmäisestä kerroksesta katutasolle.

Töpötämme käsikynkkää kadun yli parkkipaikan kulmauksen sähkökaapille, johon nojautuen huokaiset ja sytytät sitten tupakan.

»Kun ei mun tuttuni tulisi. Vituttaa kaikki naamat nyt», puuskahdat.

Kaupassa liikut varovasti eteenpäin ostoskärryyn nojaten ja kipujasi nieleskellen. Kävelen itsekin kuin kantaisin sinun särkyjäsi ja pelkään että liian kirkas valo tai kovaaäänisistä kaikuivat äkkinäiset kuulutukset saavat sydämesi pysähtymään.

Tuttuja on tietenkin, nyökkäät heille kohteliaasti, mutta kuulen, miten puhallat huuliesi välistä jokaisen jälkeen pitkän suhisevan huokauksen. Puristat voimattomin sormin lempimandariinejasi, ja kun nostan pussiin neljä hedelmää, olet taittanut taskuusi muutaman basilikanlehden.

»Soppapäivä huomenna», sanot ja yrität iskeä silmää.

»Kaarina! Mitä Kaarinalle kuuluu?»

Vanha työkaverisi vuosikymmenten takaa torppaa kärryineen kulkumme. Hänen ilmeestään näkee, että viime kerran jälkeen on tapahtunut paljon ja ettei Kaarina ole entisensä.

»Minä kun luulin, että sinä olit jo kuollut.»

MAAILMA HIDASTUU samaan tapaan kuin silloin kun syntyy lapsi, jonka ympärillä odotetaan ainoastaan, tarttuuko hamuava suu äidin pakottavaan rintaan.

Lasken sinulle oikeat määrät lääkkeitä ja vahdin ettet juo päivän aikana liikaa nestettä. Tässä me taas olemme. Minä tarkkailemassa juomistasi, kykenemättömänä keskittymään mihinkään muuhun kuin siihen, minkä verran hörpät juomaasi ja mitä se sinulle tekee, mitä se tekee meille. Pidän vesilasias kirjahyllyssä ja annan sinun ottaa siitä kulauksen, kun suusi kuivuu niin että kieli tuskin irtoaa enää kitaleasta. Muuten sydämesi luovuttaa ja jalkojesi iho ratkeaa.

»Korvissa kohisee kuin Ämmäkoskessa. Paineet taas pilvissä», sanot ja kuljetat itsesi huonekaluista tukea ottaen keittiönkaapille. »Senpä vuoksi nappia naamariin. Kohta olen kuin enovainaa.»

»Ai täyteen lääkitty?»

»Ei kun vainaa.»

Siitä muistan ruskean Datsunin, jolla takavuosina ajoit autettavan ovelta toiselle, eno, ystävät ja puolittut mummot. Siihen sinusta oli, suihkuttamaan kuluneita ruumiita, viemään lääkkeitä sukulaiselle ja

välissä riisipuuroa naapurille, ottamaan vastaan valitukset ja vanhojen ihmisten metallisena suhahtavan puheen.

»Sinä se aina auttelit.»

»Elä muuta viserrä, on viety viinaa ja vitamiineja ja piesty matot siinä sivussa. Mutta minkäs sille teki, hohtavahiuksisia tarttui vaatteisiin. Ei se Ellukaan sie tänyt muita kuin minua.»

»Hyvää hyvyttäsi painelit menemään sen autosi kanssa ympäri kaupunkia», naurahdan.

»Ja vain pientä hämminkiä aiheuttaen. Kyllä se minua lopulta aina totteli, paremmin kuin moni ihminen.»

Jäät nojaamaan tuolin selkää vasten. Muistelet edellisen kodin alakerrassa asunutta miestä, jolle kävit lukemassa sanomalehteä. Se oli masentunut mies, jolla oli hymy herkässä, sanot ja kerrot, miten mies oli vaimonsa kuoltua ensin hiihtänyt talven aikana satoja kilometrejä ja sen jälkeen linnoittautunut kotiinsa.

»Jollekin passattavalle taisin kyllä lopulta sanoa että alkaa katella pienempiä piikoja.»

Kivimaalle et sitä sanonut, tai ainakin otit sanasi takaisin kerta toisensa jälkeen.

Hyllyllä lasin vieressä on valokuva, jossa olet Kivimaan kanssa suojattomalla rannalla kaukana kotimaasta. Rakkautenne on alussa, naurat kuvassa hetken kepeyttä, vieressäsi kulkevaa miestä, jonka päälle

nostetut aurinkolasit ja tummat pulisongit ovat tuulahdus suuresta maailmasta. Kefalonian hiekka polttaa varpaiden alla, anisviina lämmittää kurkun ja karahtaa vatsan pohjalle, sulaa samaksi lämmöksi, jota helottaa aurinko Joonianmeren yllä.

Tuo matka ei ollut vielä se, jolla vuosia myöhemmin olin pienen veljeni kanssa mukana, se jolla yritimme houkutella teitä retkille luoliin, rannalle uimaan, polkuveneellä turkoosin meren aalloille katsomaan miten oranssit ja keltaiset kalat uivat merikasvien seassa, etsimään kohtaa, jossa olisimme tunteneet olevamme hetken toisessa todellisuudessa. Mutta vaikka olimme matkustaneet kolmentuhannen kilometrin päähän kotoa, et pystynytäkään ajattelemaan muuta kuin sitä miten Kivimaa oli katsonut sinua edellisenä päivänä, miten tämä saatanan kusipää saattoi syyttää kaikkea sinua, sinua ja sinun lapsiasi. Äiti nuku vähän, mennään sitten vuorille ja jutellaan kaikki ihan tavallisesti, äiti, jooko.

Luultavasti sanoin niin.

Ehkä ääneni kuulosti korviisi raivostuttavalta mankumiselta, pitikin olla koko ajan jotakin vailla. Hömmeli, osaathan sinäkin, sen verran iso jo, menkää te, sopersit peittosi alta. Ehkä minun tyytymättömäksi kääntyvä, sinulta peritty suuni raivostutti, siedit vain vaivoin kuuliaisuuttani ja sovittelevaa anelua, helpompaa olisi ollut jos olisin huutanut. Ja niin minä otin

Pikkulintua kädestä ja vein hänet rannalle ja uima-altaille. Aikuiset miehet vislasivat perääni, ihoni valui hikikarpaloita ja rinnassa tahmasi näköalat sumentava möykky. Siltäkin matkalta on kuva. Siinä Pikkulintu siristelee silmiään terassilla stetsonhattu kallellaan, ja hänen mutruhuulessaan kukkii herpes.

»Lainasin muuten Ellulle semmoisen kirjan kuin Syö ja laihdu. Se on sillä vielä lukemisasteella», sanot yllättäen.

Jään katselemaan sinua enkä oikein saa otetta. Elluhan on kuollut kymmenen vuotta sitten.

**”Ilo ja suru ovat sinussa niin lähellä
toisiaan, että niitä on vaikea erottaa.”**

Äiti on taas lähdössä ja kaikki jäämässä lopullisesti kesken. Aikuinen tytär haluaa saada äidistään vielä aavistuksen, kuulla kehräävän naurun ja edes joitakin sanoja.

Päivät kirkkaassa, koleassa Kainuussa täyttyvät kivuliaan lempeistä keskusteluista. Menneisyydessä on liikaa asioita, joita ei voi sanoa ääneen, ja siksi on puhuttava niiden vierestä. Välähdyksenomaisista hetkistä hahmottuu vimmainen elämä, jossa ulkopuolisuuden, syyllisyyden ja häpeän kokemukset polkevat jälkiään sukupolvia ja ihmissuhteita säästämättä. Mihin saakka aukkoisia kuvia voi täydentää? Keiden katseiden alla ihminen kasvaa itsekseen? Entä kuka oli isän sydämen vienyt Irina, joka katsoi äidin silmin mutta katosi rajan taakse Kostamukseen?

Hyvästi itä on sinisävyinen ja viiltävän kaunis esikoisromaani hyvästijätöistä, köyhyydestä ja siitä, miten sitkeää on rakkaus.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-51227-2